

STADSHOLMEN

STENKOLET 2

Stora Mejtens Gränd 8, 10, 14

SÖDERMALM

Stadsholmen

AB Stadsholmen är Stockholms stads bolag för förvaltning av äldre, kulturhistoriskt värdefulla fastigheter. Vi äger och förvaltar merparten av bebyggelsen inom kulturreserveratet östra Mariaberget, Skinnarviksberget, Åsöberget och Vita bergen samt området vid Katarina kyrka. Dessutom är Stadsholmen största fastighetsägare i Gamla stan, på Långholmen och i Djurgårdsstaden. Vi äger och förvaltar även gårdar i ytterstaden – stamfastigheter från vilka stadens moderna förorter vuxit fram. För närvarande omfattar beståndet 279 fastigheter med drygt 700 byggnader, som inrymmer 1633 lägenheter och 804 lokaler. Stadsholmen är ett dotterbolag till AB Svenska Bostäder.

Stadsholmen bildades 1936 av samfundet S:t Erik för att rusta upp några kvarter i Gamla stan. Stadsholmen är det äldre namnet på denna stadsdel. 1967 förvärvade Stockholms stad bolaget och överförde merparten av sitt äldsta bostadsbestånd till Stadsholmen. Under åren har även Stadsholmen övertagit byggnader från andra fastighetsägare som byggnadsstyrelsen, kriminalvården och Gatu- och fastighetskontoret i Stockholm.

Med tiden har ett synsätt vuxit fram där antikvariska principer baserade på varje hus historia och förutsättningar blivit vägledande för hur byggnader och yttre miljö ska förvaltas och rustas. Flertalet av våra fastigheter har högsta klassificering (blå) vilket innebär att de har så stora kulturhistoriska värden att de motsvarar kraven för byggnadsminnen. För oss är byggnadsvård ett vardagsarbete och allt vi gör präglas av respekt för husen och deras historia.

FAKTABLAD

Byggnader och miljöer berättar ofta något om vår historia. Genom byggnaderna kan vi få veta hur staden och samhället förändrats. Husen ger oss också kunskap om hur människor har arbetat, bott och inrett sina hem och de speglar även olika gruppers livsvillkor.

Somliga hus är väldokumenterade och omskrivna medan andra är mer anonyma. Under några år har vi tillsamman med Stadsmuseet i Stockholm arbetat med att sammanställa en kortfattad information om alla våra fastigheter; information om när husen byggdes, hur de har förändrats och hur de har använts under åren.

För att kunna beskriva den enskilda fastighetens historia har vi dels besökt varje hus för att se vad som finns kvar från äldre tid och dels letat uppgifter i arkiv och litteratur. En del nya foton har tagits för att illustrera faktabladet.

För att hinna med alla fastigheter inom rimlig tid har arbetet byggts på lättåtkomliga uppgifter. Ingen fullständig arkivforskning har alltså gjorts och de historiska beskrivningarna är därför inte heltäckande. Ibland kan uppgifter i olika arkiv också vara motsägelsefulla och det har inte alltid funnits möjlighet att reda ut frågetecken. Faktabladet kan därför komma att fördjupas och förändras vid nya undersökningar i framtiden.

Faktabladet finns samlade på Stadsholmens webbplats www.stadsholmen.se

- ❶ DET STÖRRE TRÄHUSET, FÖRE DETTA BARNÄNGEN MINDRE 26.
- ❷ DET MINDRE TRÄHUSET, FÖRE DETTA BARNÄNGEN MINDRE 25.
- ❸ STENHUS, FÖRE DETTA BARNÄNGEN MINDRE 24.
- ❹ MISSIONSHYDDAN.

I FÖRGRUNDEN ETT NU RIVET TRÄHUS. BAKOM LIGGER DE TVÅ BYGGNADERNA MED ADRESS STORA MEJTENS GRÄND 14 (HUS 1 OCH 2 PÅ KARTAN). ATELJÉ LARSSON 1902. SSM:S ARKIV. FA 30956.

Området består av en småskalig utkantsbebyggelse där stadens allra fattigaste bosatte sig under 1700- och 1800-talet. Bebyggelsen bär vittnesbörd om det enkla folkets levnadsvillkor och miljöer och de utvändigt välbevarade byggnaderna omges ännu av staket- och plankomgårdade trädgårdar efter platsens äldre bebyggelsemönster.

Bostadshusen på Stora Mejtens Gränd 14 har genom sitt centrala och väl synliga läge en stor betydelse för upplevelsen av kulturresevatet. Stenhuset på Stora Mejtens Gränd 10 är ett av få murade 1700-talshus i området och har delvis en ålderdomlig snickeriinredning bevarad. Även uthuset är välbevarat. Missionshyddan på Stora Mejtens gränd 8 har en tillkomsthistoria intimt förknippad med de bedrövlige förhållandena som rådde i området under 1800-talets andra hälft när trångboddheten var som störst. Byggnaden representerar en av de många välgörenhetsinsatserna i området vid denna tid då filantropin var omfattande och av stor betydelse. Enklare

frikyrkobyggnader av trä som denna är ovanliga i Stockholm. Byggnaden är utvändigt välbevarad och tillsammans med de få bevarade invändiga byggnadsdelarna utgör den ett viktigt dokument över tidens träbyggnadskonst och formspråk.

Byggnaderna på Stora Mejtens gränd 14 är blåvärderade enligt Stockholms Stadsmuseums kulturhistoriska klassificering. Detta innebär att de har ett synnerligen stort kulturhistoriskt värde. Byggnaderna på Stora Mejtens gränd 8 och 10 är grönvärderade enligt Stockholms Stadsmuseums kulturhistoriska klassificering. Detta innebär att de har ett särskilt kulturhistoriskt värde.

NUVARANDE STORA MEJTENS GRÄND 14 (HUS 1 OCH 2),
SETT FRÅN VÄSTER. FOTO: K. SALIN, OMKRING 1900.
SSM:S ARKIV F 4297.

NUVARANDE STORA MEJTENS GRÄND 8 TILL HÖGER (HUS 4 PÅ KARTAN) OCH 10 TILL VÄNSTER I BILD (HUS 3 PÅ KARTAN). FOTO: OSCAR HEIMER
1906. SSM:S ARKIV E 29588.

HUSET NR 1 PÅ KARTAN SETT FRÅN SYDÖST. KOLTECKNING AV F. BOBERG. UR KONST 1915. SSM:S ARKIV A 95/33.

OMRÅDESBESKRIVNING

Berget och bebyggelsen

Vita Bergen hette på 1600-talet Kråkeberget och var genom sin ansenliga höjd lämpligt för väderkvarnar. I den oländiga terrängen kring berget bosatte sig under 1700-talet fattiga människor som arbetade i traktens fabriker. I parkens nordvästra hörn och längs dess kanter är en sammanhängande småskalig trä- och stenhusbebyggelse från 1700- och 1800-talen ännu bevarad. Med variation i husens form och storlek och med plankomgärdade trädgårdstäppor ger bebyggelsen en bild av hur den minst reglerade av stadens bebyggelse tidigare kunde te sig. Boendeförhållandena i den då omfattande kåkbebyggelsen var usla och under sent 1800-tal omnämns de kala Vita Bergen som "stadens fattigaste och mest vanlottade trakt". De sociala problemen föranledde flera välgörenhetsinitiativ från privat håll. Mest känd är Elsa Borg, "Vita Bergens drottning", som drev ett skyddshem för unga kvinnor i Groens malmgård. I området låg flera utkantskrogar varav Faggens krog är den mest kända.

I och med uppförandet av Sofia kyrka 1903-1906 revs en del av den äldre bebyggelsen. I samband

med att Renstiernas Gata sprängdes ned i berget på 1930-talet bröts Vita Bergens samband med Nytorget och några hus revs. Rivningar kom också till stånd i samband med breddningen av Skånegatan på 1920-talet och vid anläggandet av parkens lekplats på 1930-talet.

Parken

Från stadens sida lades området ut som park på 1880-talet. Parken var en i raden av så kallade bergsparker som anlades i samband med malmarnas utbyggnad. På dessa platser som ansågs för svåra att bebygga skulle stadsborna kunna uppleva ett stycke natur. Genom utfyllnader och plantering med inhemska träarter skapades en tillrättalagd parknatur där man till skillnad mot tidigare parker fick beträda gräsmattorna. I Vita Bergen påbörjades utfyllnaden med jordmassor 1888 och planteringen pågick från 1895 till 1924. På 1940- och 1950-talen gjordes kompletteringar i parken på initiativ av stadsträdgårdsmästare Holger Blom i syfte att ytterligare förstärka parkens användbarhet. Avtrycken från den så kallade stockholmsskolans parkbyggande är stenmurar, trappor och friluftsteatern från 1954.

Kulturresevatet

En opinion med stadsfullmäktigeledamoten Anna Lindhagen i spetsen lyckade sätta stopp för de omfattande rivningar som skulle krävas för att anlägga en monumental trappa från Renstiernas gata till kyrkan. Lindhagen låg också bakom anläggandet av de delvis bevarade Barnängens koloniträdgårdar år 1906, en av stadens första, och hon motionerade 1913 om att Vita Bergen skulle förklaras som kulturresevat. Beslutet kom att dröja till 1956. Idag är Vita bergen också utpekad som riksintresse för kulturmiljövärden. Upprustningen av byggnaderna påbörjades på 1960-talet.

Fastighetens bebyggelse

Fastighetens fyra bostadshus var tidigare uppdelade på fyra fastigheter med namnen Barnängen Mindre 24, 25 och 26 samt en före detta bergplats utan tomtnummer. I dagens fastighet ingår också en stor del av själva Stora Mejtens Gränd och en allmän trappa. Enligt trädgårdsinventeringen 2002 fanns på tomten syren, en stor hägg vid grinden, oxbär, fläder och schersmin. Den dåvarande hyresgästen hade också planterat flera rosor.

HUS 1 PÅ KARTAN SETT FRÅN VÄSTER. TILL VÄNSTER SKYMTAR HUS 2. FOTO: J. MALMBERG.

STORA MEJTENS GRÄND 14

(nr 1 och 2 på kartan)

HISTORIK

Från 1700-talet till tidigt 1900-tal

I södra änden av gränden finns en terrasserad, staket- och plankomgårdad tomt som är bebyggd med två 1700-talshus i trä och ett uthus. I det större huset i söder (före detta Barnängen Mindre 26), markerad nr 1 på kartan, ingår en timmerstuga från 1700-talets mitt som en del av byggnaden. Tomten uppläts av staden 1745 och den gamla timmerstommen bör vara från denna tid. När huset byggdes om och till är oklart. Det mindre, norra huset är en envånings timmerstuga som sannolikt är uppförd vid 1700-talets början (före detta Barnängen Mindre 25), nr 2 på kartan.

Vid sekelskiftet 1900 fanns flera timmerhus i anslutning till de två byggnaderna, varav ett var det på 1970-talet nedbrunna Ceders kafé. Det mindre huset (Nr 2 på kartan) hade en tillbyggnad på västra gaveln och två skorstenar jämfört med en idag. Entrén vette mot norr och inte som idag mot söder. Det större huset är sedan 1800-talets senare del klätt med

liggande panel. Det hade en tillbyggnad mot norr, takkupa mot söder och två skorstenar. Båda fastigheterna förvärvades av staden 1903. År 1915 avtecknades huset av den berömde arkitekten Ferdinand Boberg som reste runt i landet och dokumenterade svensk byggnadskultur.

Upprustningen på 1960-talet

De två byggnaderna istandsattes 1967-1968 i fastighetskontorets regi för visdiktaren och konstnären Carl-Anton som då höll sina populära allsångskvällar på friluftsteatern ett hundratal meter därifrån. Det mindre huset rustades upp för att fungera som Carl-Antons ateljé. Vid bygget konstaterades att stora delar av timmerstommen var illa åtgången. Stomkompletteringen blev därför omfattande. Ett nytt bottenbjälklag göts av betong. Innertaket revs för att öppna upp tillnock och yttertaget isolerades. Entrédörren flyttades till motsatta långsidan för att underlätta kommunikationen mellan byggnaderna. Nya fönster tillverkades. Den ena murstocken som var försedd med järnspis revs. På dess plats inrättades wc. Ett trinettkök placerades centralt i huset.

SALEN I HUS 1 HAR BRÖSTPANEL FRÅN 1700-TALET OCH EN EMPIREKAKELUGN. FOTO: J. MALMBERG.

ÄLDRE JÄRNSPIS MED MURAD KÅPA I ÖVERVÅNINGEN I HUS 1.
FOTO: J. MALMBERG.

DETALJ AV DEN HANDHYVLADE BRÖSTPANELEN I SALEN I HUS 1.
FOTO: J. MALMBERG.

SYDFASADEN MED ENTRÉ, HUS 2. FOTO: J. MALMBERG.

I det större huset (hus 1) revs fyra av fem kakelugnar men järnspisen med spiskåpa på övervåningen behölls. Även här tillverkades ett nytt bottenbjälklag av betong och taket på övervåningen isolerades och kläddes in. På bottenvåningen sänktes taken. I köket monterades ny köksutrustning av tidens standardtyp. Wc och badrum inrättades i tillbyggnaden. En ny trappa byggdes till övervåningen där en rad väggfasta garderober placerades. I uthuset byggdes bastu.

BYGGNADSBESKRIVNING

Byggnaderna är belägna på en stor och kuperad tomt, där det mindre huset (Nr 2 på kartan) utgör en del av tomtgränsen. I söder finns en terrassering av natursten mot en nedre och obebyggd del av tomt. Inramningen mot parken är gjord växelvis med faluröda plank och spjälstaket. Vid det större husets gavel finns en grönmålad inkörsport i planket. I ena tomthörnet står en äldre uthusbyggnad av trä med slät träpanel, pulpettak och vita snickerier. Byggnaden fungerar som vedbod och bastu.

Det större huset (Nr 1 på kartan) är en timmerbyggnad om en våning och inredd vind under ett för 1700-talet karakteristiskt brutet och tegeltäckt

tak. Fasaderna är klädda med liggande, grönmålad pärlspontpanel, en utformning som härrör från 1800-talets andra hälft. Knutbräder, vindsivor och fönster är vitmålade. Fönstren är fyrdelade och smäckra samt försedda med hörnbeslag. Bågarna från 1960-talet är kopplade och liksom karmarna profilerade på insidan. På västra gaveln finns ett lunettfönster till övre vinden. Entrén är placerad i den tillbyggnad mot norr som numera rymmer tvättstuga och badrum. På bottenvåningen finns i övrigt kök med 1960-talssnickerier, en kammare och en sal med handhyvlat bröstpanel från 1700-talet och en rund, vit empirkakelugn med palmettbård. I byggnaden finns flera halvfranska fyllningsdörrar och på övre våningen en järnspis från Nävfeqvarn med murad spiskåpa.

Det mindre huset har i hög grad påverkats av ombyggnaden på 1960-talet. Väggar och innertak är klädda med furupanel och av äldre byggnadsdelar finns vid sidan av timmerstommen endast en murad spis i husets ena hörn. Den murstock som rivits var placerad vid husets yttervägg, vilket avspeglar ett mycket ålderdomligt byggnadssätt och detta tyder på att huset är uppfört under tidigt 1700-tal. Utvändigt

HUS 1 OCH 2 FRÅN ÖSTER OCH STORA MEJTENS GRÄND. FOTO: J. MALMBERG.

ger byggnaden en bättre bild av sitt ursprung med den höga skorstenen som skjuter upp ur ett brant sadeltak belagt med handslaget, enkupigt tegel. Fasaderna är klädda med faluröd, oprofilerad locklistpanel och rytmiseras av knutlådor. Fönsterfodren är enkla och fönstren små.

STORA MEJTENS GRÄND 10 *(nr 3 på kartan)* **HISTORIK**

Tomten uppläts 1753 och är bebyggd med ett liter murat bostadshus och ett murat uthus. Tomten hade tidigare fastighetsbeteckningen Barnängen mindre 24. Det har antagits att bostadshuset är uppfört under 1700-talets senare del men att det gavs sin nuvarande utformning 1848 då även uthuset uppfördes. Då byggnaden inventerades 1912 bedömdes emellertid dörrsnickerierna vara från 1700-talets början. Huset var länge uppdelat på två små bostäder som nåddes från en gemensam farstu. Fastigheten förvärvades av staden 1903.

Renoveringen 1970

Tomten terrasserades 1970 med en betongmur och den tidigare entrétrappan revs. På västra gaveln

gjordes en tillbyggnad för badrummet. På platsen låg fram till dess torrklosetter. Avlopp drogs under golvet till en av de före detta lägenheterna vilket framtvingade sprängningsarbeten. I samma lägenhet revs väggen mellan kök och rum för att skapa ett större sällskapsrum. I övrigt gjordes inga ändringar av planlösningen. Köket inreddes med tidstypiska snickerier och i hallen byggdes garderober. Innertaken byggdes om. Den utvändiga trappan byggdes till vinden. Vindsvåningen inreddes av hyresgästerna som senare också försett bottenvåningens fönster mot norr med blyspröjsade glas.

BYGGNADSBESKRIVNING

Tomt och exteriör

Den staketomgärdade tomten är smal och slutande. Såväl bostadshus som uthus är placerade i den nedre delen vid Stora Mejtens Gränd, båda byggnaderna utgör en del av tomtgränsen. Tomten har terrasserats med låga stenmurar av hyresgästen. Bostadshuset, som vänder gaveln mot gränden, är en våning högt och slätputsat med avfärgning i gult och svart sockel. Sadeltaket är belagt med svart, skivtäckt plåt i ett traditionellt utförande med ståndränna och

HUS 3 OCH UTHUSET SETT FRÅN STORA MEJTENS GRÄND. FOTO: J. MALMBERG.

stuprör med skarpa knän. Fönstren är fyrdelade och enligt 1700-talsmönster placerade i liv med fasaden. På västra gaveln finns en låg tillbyggnad med pulpettak och en utvändig trätrappa till vinden. Den glasade bräddörren är inte ursprunglig men anpassad till byggnadens utformning.

Interiör

I hallen finns tre fyllningsdörrar av olika typer med 1700-talsfoder. En av dörrarna är av 1700-talstyp med utanpåliggande fyllningar. I byggnaden finns även en vit rund kakelugn från 1800-talets andra hälft. De båda före detta köksspiskåporna är bevarade. Fönsteröppningarna är som ofta på 1700-talet stickbågiga men fönstersnickerierna är oprofilerade med kopplade bågar från 1970. På golven ligger linoleum eller lackade bräder.

Uthuset

Uthuset har slätputsade gula väggar och ett pulpettak som numera är belagt med papp. År 1912 låg tegel på det flacka takfallet. Taklisten är profilerad. De två bräddörrarna är ursprungliga och tjärade. Invändigt är tegelväggarna oputsade.

STORA MEJTENS GRÄND 8 (nr 4 på kartan)

HISTORIK

1800-talet

Bergplatsen utan tomtnummer uppläts av stadsfullmäktige 1878 kostnadsfritt till Stockholms evangeliskt lutherska missionsförening. Föreningen hade en strävan efter att göra något åt de eländiga förhållandena för de fattiga människorna i denna utkant av Söder. Man öppnade söndagsskola i en skomakar-bostad vid Kvastmakarbacken men situationen blev snabbt ohållbar i den trånga lokalen.

Missionshyddan, som dylika samlingslokaler ofta kallades, uppfördes till en kostnad av 12 000 kronor åren 1879-1880. Ritningarna är enligt uppgift utförda av de framstående arkitektbröderna Axel och Hjalmar Kumlien. Byggnaden uppfördes i tidens träbyggnadsstil med fabrikstillverkade paneler, takkonsoler och veranda. Därigenom har byggnaden ett tydligt släktskap med samtida föreningshus och kyrkobyggnader men kanske än mer med tidens villa- och sommarhusbyggande. Invändigt dominerades byggnaden av en samlingshall med egen entré. I södra delen av huset fanns två våningsplan med vardera två små rum med eldstäder. De nedre

HUS 4, MISSIONSHYDDAN FRÅN ÖSTER MED VERANDA OCH ENTRÉ TILL TRAPPHUSET. FOTO: J. MALMBERG.

rummen användes för utspisning av fattiga genom Elsa Borg och de övre rummen disponerades av diakonissor.

År 1897 köptes byggnaden av Katarina församling som här anordnade en kyrkolokal som användes till dess att Sofia kyrka stod färdig 1906. Den välkände komministern Ernst Klefbeck fortsatte att bedriva ungdomsverksamhet med sociala förtecken i byggnaden.

1900-talet

Byggnaden kom senare att fungera som förråd för gatukontorets parkavdelning och på 1940-talet gjordes invändiga ändringar för ändamålet. På 1960-talet var framtiden för byggnaden oviss. Holger Blom hävdade 1963 att byggnaden skulle ingå i kulturresevatet men staden ansåg sig inte ha råd att rusta den alltmer förfallna byggnaden. Under åren 1969-1970 genomförde hyresgästen ett upprustningsarbete i syfte att inrymma en konstsmidesverkstad. Upprustningen 1969-1970 räddade sannolikt byggnaden från förstörelse eftersom förfallet då var mycket långt gånget. Flertalet innerdörrar hade eldats upp och vid återuppbyggnaden av verandan hittades dess stolpar

på det som numera är en intilliggande daghemstomt. För att kunna inrymma brandfarlig verksamhet i den före detta kyrksalen göts ett golv och väggarna kläddes med gipsskivor. Vatten och el drogs in i byggnaden och wc och kök inreddes efter tidens standard. I stort sett samtliga ytskikt förnyades. I ett av rummen på övervåningen murades en öppen spis. Byggnaden målades utvändigt och trädgården rustades upp.

BYGGNADSBESKRIVNING

Exteriör

Missionshyddan är ett trähus i två våningar. Fasader- nas fas- och pärlspontpanel är liggande och målad ljus gulbrun. Knutbräder, fönsteromfattningar och dekorativa listverk i gavlarna är bruna. Äldre foton visar att byggnaden tidigare haft en mer enhetlig färgsättning i ljus kulör. Byggnaden är placerad i sluttningsläge och vid trappan i söder är kyrksalens separata entré placerad i en form av ett vapenhus eller utbyggt vindfång. På östra gaveln sträcker sig en veranda, i tidstypiskt utförande med täljda stolpar och konsoler som bär ett tak, längs fasaden. Här är entrén till trapphuset placerad.

Byggnadens fönster redovisar husets uppbyggnad med höga fönster i den före detta kyrksalen och kvadratiska i övriga utrymmen. De smäckra, ursprungliga fönsterbågarna är spröjsade och försedda med hörnbeslag. Innerfönstren är lösa. Några fönsteröppningar är inte ursprungliga och har avvikande fönstersnickerier. Dessa tillkom i samband med att ett bjälklag byggdes i kyrksalen vid 1900-talets mitt. För flertalet fönster sitter konstfullt utformade smidesgaller.

Byggnadens flacka sadeltak är belagt med skivtäckat falsad plåt och stuprören har ett äldre utförande med smala rör och skarpa knän vilket numera är ovanligt.

Interiör

I bottenvåningen inryms smedja, kontor, matrum och wc medan rummen på övervåningen har en mer inredd karaktär. Vad som bevarats av ursprunget invändigt inskränker sig till planlösningen i stort, trappan till övre våningens rum samt de övre delarna av kyrksalen eftersom de lämnats opåverkade av ombyggnaden till konstsmidesverkstad. Här finns bred pärlspontpanel och ett putsat plafondtak. Några av husets hel- och halvfranska pardörrar är också ursprungliga men de flesta saknades då huset rustades upp och nya fyllningsdörrar fick införskaffas från annat håll.

Tomten är omgärdad av ett falurött staket och har en enkel uppbyggnad med gräsmatta, grusgång och planteringar. Mot gränden är tomten terrasserad med en hög stödmur.

GEMENSAMT ANSVAR FÖR VÅR LEVANDE HISTORIA

Byggnader och miljöer med stort kulturhistoriskt värde berättar alltid något väsentligt. Det kan handla om stadsutveckling, samhällsförändringar, arkitektur, stilideal eller hantverksmetoder, men också om hur människor har bott och inrett sina hem eller om de skilda livsvillkoren för olika sociala skikt. Att fastigheterna byggts om och moderniserats under årens lopp är en del av historien.

Vi och våra hyresgäster är tillfälliga brukare i ett långvarigt historiskt skede. Vi har ett gemensamt ansvar för att aktivt och på ett varsamt vis bevara de värdefulla miljöerna till framtida generationer. Varsamhet kan bland annat innebära att behålla äldre planlösningar och att vara rädd om inredningsdetaljer som paneler, dörrar, lister och kakelugnar. Anpassningar och förändringar kan ske, men utan att vi förvanskar oersättliga värden. Individuella bedömningar måste alltid göras från fall till fall. Vi ska inte glömma att stilar och behov skiftar över tiden. Det vi idag kan tycka vara otidsenligt kan av kom-

mande generationer upplevas positivt och värdefullt.

Att använda traditionella material som kalkputs eller oljefärg är också viktigt, liksom att utforma nya inredningsdetaljer så att de passar i miljön. Vid vanlig städning och rengöring måste vi ta hänsyn till att de material och ytskiktsbehandlingar som finns i husen – till exempel trä, kalksten, stuck, oljefärg, limfärg och linoleum – är ömtåliga och kräver särskild försiktighet. Även innergårdar och trädgårdar har sina särskilda förutsättningar och ska skötas och utvecklas så att karaktären bevaras.

Stadsholmen har samlat sina riktlinjer för fastighetsunderhåll i broschyren "Ett stockholmskt kulturarv – att förvalta borgarhus och kåkar". Alla hyresgäster har fått skriften, men den finns också på vår hemsida. Här finns också några konkreta råd om hur man som hyresgäst bäst vårdar de gamla husen och miljöerna. På Stockholms stadsmuseums hemsida finns allmän information om byggnadsvård, www.stadsmuseum.stockholm.se.